

**ИЗПЪЛНИТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО –
ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА. ПРИНЦИПИ.
ВИДОВЕ ИЗПЪЛНЕНИЕ. ОБЖАЛВАНЕ
НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО.
ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И ОБЕЗЩЕТЯВАНЕ.**

Изпълнението е част от административния процес. Той се провежда в предходните му части, за да се стигне до него. Изпълнението е третата фаза на административния процес и то има задължителен характер за разлика от контролните производства, които зависят от прокурора или от страните.

А. Общи положения по изпълнението

1. Съобразно чл.267 от кодекса на изпълнение подлежат изискуемите задължения, които са възникнали от изпълнителните основания, предвидени в закона (в този кодекс или в друг закон). Важно тук е, че става дума за задължения, които имат специфично качество – вече е налице изискуемост. В чл.268 от АПК са посочени изпълнителните основания. Те са влезлите в сила индивидуални или общи административни актове. Втората категория са решенията, определенията и разпорежданията на административните съдилища. На следващо, последно място са поставени споразуменията пред административните органи или пред съда. Всички тези актове имат специфично качество – те са влезли в сила и даже нещо повече – подлежат на предварително изпълнение (което означава, че отговарят на особени и специфични изисквания – чл.60, чл.166, чл.167 от АПК).

2. Изпълнителното производство по АПК е самостоятелно и независимо от изпълнителните производства по ГПК или по ДОПК – чл.268. Това законодателно решение може да се оцени положително. То е развито в чл.269. Според него публичните вземания, породени от изпълнителните основания, посочени в чл.268 се изпълняват по реда на ДОПК. Ако става дума за частни вземания на общини и на държавата, вземания за вреди от незаконосъобразни административни актове, от принудително изпълнение и други частни парични вземания, породени или удостоверени от изпълнителните основания по чл.268, както и вземанията за разноски, се изпълняват по правилата на ГПК.

3. Законът определя органите по изпълнението.

На първо място е установен принципът – изпълнението срещу граждани и организации се осъществява от административните органи, които са издали или е трябвало да издадат акта. По изключение, ако това следва от естеството на изпълнителното основание, изпълнението може да се възложи на друг орган (законът не казва административен орган – т.е. тук не са задължителни характеристиките от §1, т.1 на ДР на АПК).

Изпълнението срещу административен орган се осъществява от съдебния изпълнител, в чийто съдебен район е местоизпълнението на задължението.

След това са уредени специални хипотези. При закрит орган по изпълнението и непосочен негов правоприменик, тогава изпълнението се осъществява от органи със същата компетентност. При необходимост може да се иска съдействието на органи на полицията, на други държавни или общински органи. Собствениците или обитателите на нежилищни недвижими имоти са длъжни да осигурят свободен достъп в тях на лицата, надлежно натоварени или упълномощени за изпълнението, когато то не може да бъде осъществено по друг начин и когато влизането в такива имоти не е ограничено със закон при спазване на определени условия. Всички държавни органи са длъжни да указват съдействие по изпълнението.

Актовете, с които се произнася органът по изпълнението, се наричат постановления.

4. В чл.272 от кодекса, който е наречен „Съразмерност при изпълнението“ е установено задължението, изпълнението да се осъществи по начина, посочен в изпълнителното основание. Това е приложение на принципа, който е заложен в чл.6 „Съразмерност“. Разбира се тук се прилагат и другите принципи, но този е определящият.

В тази разпоредба има конкретизация на принципа на съразмерността. Тя се изразява в това, че трябва да се използват средства, които ще осигурят най-ефективното изпълнение на задължението. Освен това при няколко начина за изпълнение, трябва да се търси най-благоприятния за гражданите. Влизането в жилище без съгласието на неговия обитател се допуска само с разрешение на съдия от административен съд.

Органът по изпълнението е длъжен да изпълни в срока, който е посочен в изпълнителното основание. При неизпълнение виновните длъжностни лица носят отговорност и се наказват с глоба. Тук по своеобразен начин е определен не само срокът, но и компетентността по извършването на действия по изпълнението, а с глобата – и последствията по нейното нарушаване.

5. В изпълнението, подобно на другите процесуални действия има страни. Кодексът ги определя като – вискател и длъжник. Вискателят е административният орган, който е издал акта или е трябвало да го издаде, а също и органът, който е посочен в изпълнителното основание. Тук са предвидени и техните правоприменици. Длъжник в производството са граждани и организации като правило или органи, които са посочени в изпълнителното основание.

Поради особеното им положение страни могат да бъдат прокурорът, омбудсманът или други оправомощени в специален закон, когато производството е започнало по тяхна инициатива.

Предвидени са и правила по правоприменството, които се отнасят до длъжниците. До тук бяха представени основните и общите положения на изпълнението.

Б. Процедури, свързани със започване, спиране, прекратяване и приключване на изпълнението.

1. Започването на производството е служебно. Става по инициатива на органа, който е издал или е трябвало да издаде административния акт. Това е принципът.

Възможен е и друг начин за започване – по инициатива на горестоящия орган, на прокурора, на омбудсмана или на заинтересован гражданин или организация. Към молбата се представя официален препис от изпълнителното основание. Прилагат разпоредбите на чл.158 – т.е. преценява се дали молбите за изпълнение отговарят на определени изисквания.

Принудителното изпълнение не е възможно без да са положени усилия за доброволно изпълнение. Това означава, че органът по изпълнението е длъжен на отпрати покана за доброволно изпълнение в 14-дневен срок от получаването ѝ. Поканата трябва да съдържа определени реквизити.

2. Възможно е отсрочване или разсрочване на изпълнението. Разсрочването означава, че при съществуването на обективни обстоятелства, които пречат на длъжника да изпълни, еднократно органът може да разреши изпълнението да се извърши изцяло след определен срок или на части по одобрен план. При необходимост органът по изпълнението може да определи допълнителни условия по изпълнението. Те са задължителни и при тяхното неспазване разсрочването се отменя.

Отсрочването е възможност за изпълнение в 14-дневен срок след датата, първоначално определена в изпълнителното основание.

Разсрочването и отсрочването се разрешават с постановление, което не подлежи на обжалване. Идеята е, че това е въпрос на преценка и не става дума за оспорване на законността на изпълнението.

3. При определени условия е възможно спиране на изпълнението. Те са: разпореждане на съда в предвидените случаи; пис-

мено искане на взыскателя; смърт или прекратяване на страна; при уреждане на попечителство.

Възобновяването на производството става служебно или по искане на взыскателя след като бъдат отстранени пречките за придвижване на производството.

4. Кодексът предвижда правила по прекратяване на производството. Те са подробно и изчерпателно описани в чл.282 от АПК. Уредено е приключването на изпълнението. Това става с изпълняване на задължението и събиране на разноските по производството. Това са две различни хипотези – прекратяване на производството и приключване на изпълнението.

Според кодекса изпълнението приключва с изпълнението на задължението и събирането на разноските по производството. Предвиден е 5-годишен давностен срок за привеждане в изпълнение, ако специален закон не определя друго. Давността не се прилага служебно. Това означава, че заинтересованият трябва да се позове на нея.

В. Видовете изпълнение, определени от характера и особеностите на длъжника

1. На първо място ще представим изпълнението срещу граждани и организации.

Тук е уредено т.н. замяноизпълнение. То е възможно при случаите, когато едно задължение може да бъде изпълнено от друг, а не само от длъжника. При такава възможност вместо длъжника изпълнява органът по изпълнението. Ако взыскателят и органът по изпълнението не съвпадат, то тогава органът по изпълнението може да иска взыскателят да го упълномощи да извърши изпълнението, като направените разноси се заплащат от органа за сметка на длъжника.

Когато изпълнението има личен характер, това означава, че то не може да се извърши от друг, освен от длъжника (изпълнение на незаместими задължения). В този случай гарантирането на из-

пълнението става с т.н. изпълнителни глоби и имуществени санкции. Те се налагат до изпълнение на задължението за определено действие. Те са налагат и при неизпълнението на задължението за въздържане от действие.

Кодексът определя реда за изпълнение на задължението за предаване на вещ. Това става по правилата на ГПК. Предаването на недвижим имот, който е намерен в трето лице, придобило фактическа власт върху него въз основа на изпълнително основание.

2. За пръв път от кодекса се урежда и възможността за изпълнение срещу административния орган. Тук също задълженията са разделени на заместими и незаместими като изпълнение.

Заместимите задължения се изпълняват за сметка на административните органи от взискателя въз основа на постановление на съдебния изпълнител.

Изпълнението на незаместими задължения представлява налагане на глоба спрямо длъжностните лица, изпълняващи функции на държавен орган.

Г. Защита по исков ред срещу действията по изпълнението

Освен предвидената от кодекса възможност за защита по исков ред, действията на органа по изпълнението могат и да се обжалват.

1. Според чл.292 от АПК задължението – предмет на изпълнение, може да се оспори чрез иск само въз основа на факти, които са настъпили след издаване на изпълнителното основание. Искът се предявява от длъжника срещу взискателя пред административния съд по местожителството или седалището на взискателя.

2. Предмет на обжалване са постановленията, действията и бездействията по изпълнението. Право на обжалване имат страните в производството, а също и третите лица, чиито права, свободи или законни интереси са засегнати от него. Жалбата се подава чрез органа по изпълнението до административния съд по мястото на изпълнението при спазване на определени срокове.

3. Жалбата се разглежда по реда на Глава тринадесета „Обжалване на определенията и разпореденията“. Тя се разглежда в закрито съдебно заседание. Когато жалбата е подадена от трето лице, тя се разглежда в открито съдебно заседание.

Съдът сам решава въпроса по жалбата, когато отмени обжалваното постановление. Когато бъде отменено друго действие по изпълнението, то тогава той задължава органа по изпълнението да го повтори валидно или да не го извършва.

4. Предвидена е и възможност за обезщетяване за вреди, причинени на граждани от незаконно принудително изпълнение.